

Remissyttrande

Diarienummer: KN2026/00750

Remiss av Strålsäkerhetsmyndighetens redovisning av regeringsuppdrag avseende metoder för utdelning av jodtabletter till allmänheten

Avesta kommun har tagit del av Strålsäkerhetsmyndighetens redovisning av regeringsuppdraget avseende metoder för utdelning av jodtabletter till allmänheten samt tillhörande konsekvensutredning.

Sammanfattande ställningstagande

Avesta kommun tillstyrker förslaget att ersätta dagens system med begränsad extrautdelning av jodtabletter inom planeringszonerna med ett system där invånarna ges möjlighet att i förväg beställa och ha tillgång till jodtabletter.

Kommunen delar Strålsäkerhetsmyndighetens bedömning att ett system som bygger på utdelning under en pågående kärnteknisk olycka innebär betydande praktiska utmaningar och att förutsättningarna ytterligare försämras vid höjd beredskap eller andra omfattande samhällsstörningar. Ett system där jodtabletter finns tillgängliga hos den enskilde före en kärnteknisk händelse bedöms ge en högre robusthet och bättre förutsättningar för att skyddsåtgärden ska få avsedd effekt.

Kommunens synpunkter

Robusthet och totalförsvarsperspektiv

Avesta kommun ser positivt på att den föreslagna förändringen stärker samhällets samlade beredskap. Skyddsåtgärder bör i möjligaste mån utformas så att de fungerar även vid störningar i transporter, kommunikationer, elförsörjning eller annan samhällsviktig infrastruktur.

Ur ett totalförsvarsperspektiv är ett system som bygger på att jodtabletter redan finns tillgängliga hos den enskilde betydligt mer robust än ett system som förutsätter omfattande utdelningsinsatser under en pågående händelse.

Informationsberedskap

Ett system där invånarna själva beställer jodtabletter behöver kombineras med en långsiktig och återkommande informationsinsats. Kommunen bedömer att allmänhetens kunskap om jodtabletter generellt är begränsad och att det därför finns behov av nationellt samordnad information om:

- varför jodtabletter delas ut,
- vilka som ska ta dem,
- när de ska tas,
- hur de ska förvaras, och
- att de endast ska användas efter myndigheternas rekommendation, samt hur och var nya jodtabletter kan beställas när de tidigare behöver ersättas.

Kommunen efterfrågar även ett förtydligande kring hur nyinflyttade hushåll och nyetablerade verksamheter inom planeringszonerna ska informeras om möjligheten att beställa jodtabletter. En hög täckningsgrad förutsätter att information om beställningsmöjligheten når även personer som flyttar in till planeringszonen efter de inledande informationsinsatserna.

Informationsmaterial bör utformas så att det enkelt kan användas av länsstyrelser och kommuner i den ordinarie kriskommunikationen samt vid utbildningar och övningar.

Ansvarsfördelning, planering och övning

Kommunen bedömer att ansvarsfördelningen mellan Strålsäkerhetsmyndigheten, Socialstyrelsen, länsstyrelserna, öppenvårdsapoteken och kommunerna behöver vara tydlig genom hela processen.

Även om kommunen inte har det formella ansvaret för utdelningen av jodtabletter kommer invånare sannolikt att vända sig till kommunen med frågor före och under en kärnteknisk händelse. Kommunerna behöver därför få ett tydligt informationsunderlag, god framförhållning och möjlighet att delta i planering och övningar för att säkerställa en samlad och enhetlig information till allmänheten.

Kommunen ser positivt på att den föreslagna förändringen kan förenkla den operativa hanteringen vid en kärnteknisk händelse. För att säkerställa att den nya ordningen fungerar även under höjd beredskap bör den följas upp genom regelbundna övningar och gemensam planering mellan berörda aktörer. Särskild vikt bör läggas vid ledning, samverkan och informationsdelning.

Tillgång till jodtabletter inom samhällsviktig verksamhet

Avesta kommun ser positivt på att utredningen uppmärksammar behovet av att samhällsviktiga verksamheter kan ges möjlighet att beställa jodtabletter. Kommunen anser samtidigt att detta är en så viktig del av beredskapen att det bör övervägas om ett mer enhetligt nationellt förfarande införs.

För kommuner med ansvar för bland annat skolor, förskolor, vård- och omsorgsverksamheter samt annan samhällsviktig verksamhet är det angeläget att det finns tydliga nationella riktlinjer för vilka verksamheter som bör ha tillgång till jodtabletter i beredskap, hur beställning ska ske samt hur ansvar för förvaring, kontroll av hållbarhet och utdelning ska fördelas mellan berörda aktörer.

Detta är särskilt viktigt för verksamheter där barn, gravida eller andra skyddsvärda grupper vistas samt för verksamheter som förväntas upprätthålla sin funktion även under en kärnteknisk händelse.

Livscykel och miljöaspekter

Avesta kommun konstaterar att konsekvensutredningen berör endast i begränsad omfattning hur utgångna jodtabletter ska återlämnas och omhändertas. För att minska risken för att utgångna läkemedel sparas i hushållen eller hanteras felaktigt bör den fortsatta planeringen omfatta nationella rutiner för återlämning och destruktions, samt tydlig information till allmänheten om hur utgångna jodtabletter ska hanteras.

Ett sådant livscykelperspektiv bidrar både till ett gott miljöskydd och till att säkerställa att endast användbara jodtabletter finns tillgängliga vid en kärnteknisk händelse.

Kommunernas roll i den lokala beredskapen

Även om ansvaret för utdelning av jodtabletter ligger på andra aktörer utgör kommunerna en central del av den lokala krisberedskapen. Kommunens verksamheter, såsom skolor, förskolor, vård- och omsorgsverksamheter samt kommunens kontaktcenter, kommer sannolikt att möta frågor från invånare och berörda verksamheter. Det är därför viktigt att kommunerna ges goda förutsättningar att stödja länsstyrelsernas informationsinsatser genom tidig samverkan, gemensamma budskap och aktuellt informationsmaterial.

Avslutande bedömning

Avesta kommun bedömer att den föreslagna förändringen innebär en ökad robusthet och ett bättre skydd för befolkningen inom planeringszonerna. Förslaget ligger väl i linje med principerna för ett modernt civilt försvar där skyddsåtgärder ska kunna genomföras även under höjd beredskap och andra allvarliga samhällsstörningar.

Avesta kommun ser positivt på att kommuner inom planeringszonerna, även de som ligger utanför kärnkraftslänen, ges möjlighet att delta i den fortsatta utvecklingen av informationsmaterial, planering och övningsverksamhet. Detta bidrar till en likvärdig beredskap, en gemensam lägesbild och ett enhetligt agerande gentemot allmänheten vid en kärnteknisk händelse.

Kommunen tillstyrker därför de föreslagna ändringarna i förordningen om skydd mot olyckor.

För Avesta kommun

Kommunstyrelsen

[Namn]

[Befattning]